

դու ավանդական տարազի համալրի հիմնական մասերն արդի՝ խորհրդային Հայաստանի քննադրածքի՝ սահմաններում:

2. Տղամարդու թիկնազգեստը՝ արխալուզը և չուխան, ունեն նույն ձևվածքը և երկուսի մեջքն էլ կտրած է:

Այդ էլ հիմք է հանդիսացել, որ նյութի քարտեզագրման ժամանակ տարազի այս երկու ձևերը դասակարգվել են համանման լեզանդներով՝ թե արխալուզը, թե չուխան ունեն երկու հիմնական ենթատիպ՝

ա/ Գոտկատեղում հավաքած / քուզմով, օյմով/

բ/ Գոտկատեղում մի քանի կտորներով / չաքերով/:

3. Հայ տղամարդու թիկնազգեստին վերաբերող ազգագրական նյութի քարտեզագրման արդյունքները և դրանց համադրումը կովկասյան մյուս ժողովուրդների տարազի նույն տեսակների հետ, հնարավորության է տալիս ասելու, որ արխալուզատիպ և չուխատիպ տարազը 19-րդ դարի վերջերին և 20-րդ դ. սկզբներին ավանդաբար արդեն տարածվում են կովկասյան բոլոր ժողովուրդների մեջ: Նմանություն կա ոչ միայն ձևվածքի, հիմնական ենթատիպերի կրելու եղանակի, այլև շատ այլ մանրամասներում:

4. Հնարավոր է ենթադրել, որ տղամարդու թիկնազգեստի համալիրի նման լայն գուգահեռները կարող են արգասիք լինել դարերի վեր հառևանդվածքի մամբ ապրող կովկասյան ժողովուրդների որոշակի փոխազդեցությունների և փոխադարձ կապերի:

Տվյալ հարցադրմամբ մենք ցանկանում ենք հրավիրել ազգագրագետ-կովկասագետների ու շաղրությունը տարազի բազմակողմանի հետազոտության վրա, քանի որ միայն այդ կերպ կարելի է բացահայտել տարազի քննված տեսակի ծագումը և տարածման շրջանակները:

Լ.Ա. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՎԱԳՐԻ ԲԱՆՔԱՐԵՆԵՆԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՀԱՅՈՑ

Մ Ե Զ

1. Ուետեստը, որպես ժողովրդի նյութական մշակույթի կարևոր քաղկացուցիչ մաս, զնալով ավելի ու ավելի է արժանանում խորհրդային և արտասահմանյան ազգագրագետների ու շաղրությունը, քանի որ դրա ուսումնասիրությունը հնարավորություն է ընձեռում բացահայտելու ժողովրդի կյանքի մի ամբողջ շարք էական էթնիկական, սոցիա-

լական, ծիսա-տոնական կողմերը:

2. Հայերի աննդի մեջ հազու յն ժամանակներից առ ալսօր, մշակովի բույսերի հետ մեկտեղ կտրւոր տեղ են գրավում վայրի բանջարները, որին նպաստել է Հայկական լեռնաշխարհի բնութան բազմազանութիւնը: Վկայված է հայոց մեջ օգտագործվող շուրջ երեք հարյուր տեսակի վայրի բանջար:

3. Հայերի կենցաղում վայրի բանջարեղենի գործածութիւնը խիստ բազմազան է: Այս կամ այն տեսակը ավանդաբար օգտագործվել է՝ թարմ վիմակում, թթու դրած, չորացրած, եփած և տապակած:

Ազգագրական նյութերը բացահայտում են տարբեր տեսակի վայրի բանջարների ընտրութիւն, վերամշակման և պահպանման գործում հարյուրամյակների ընթացքում ժողովրդի ձեռք բերած հմտութիւնները:

4. Վայրի բանջարները թե տնջալում, թե այժմ օգտագործվում են ինչպես հիմնական կերակուր, այնպես էլ հիմնական կե-

րակրի բաղադրիչ մաս, համեմունք, աղցան և այլն: Տարբեր պատմա-ազգագրական շրջաններում տոկա են կերակրատեսակների պատրաստման չափերի հարաբերութիւնների յուրահատկութիւններ, միաժամանակ դրսևորելով համագոյն զօնք:

5. Վայրի բանջարեղենի օգտագործումն ըստ բնույթի, նպատակահարմար է ներկայացնել հետևյալ ձևով՝ որպես տոնին կեր- կուր, որպես ծիսա-տոնական ուտեստ և որպես բուժամիջոց: Նշված տեսանկյունով համեմատական ուսումնասիրութիւնը նպաստում է ոչ միայն ժողովրդի նյութական կյանքի բազմակողմանի հետազոտութիւնը, այլև երևան է հանում ժողովրդական գիտելիքների ողջ հարստութիւնը և հավատալիքների յուրատիպութիւնը:

Բ.Ս.ԽԱՆԱԴՅԱՆ

ՏՆԱՅԻՆ ՍՐԲԵՐԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԸ ՀԱՅՈՑ ՄԵՃ

/ Ըստ Ապարանի և Արագածի շրջանների նյութերի/

1. Հայ ժողովրդի հավատալիքների շարքում վերապրուկային կարգով տակավին հարատևում է տնային սրբերի պաշտամունքը:

Տվյալ հաղորդման մեջ քննվելու է տնային սրբերի միայն